

ΤΟ «ΤΥΧΕΡΟ»

Αληθινά πρόσωπα και λόγια με φόντο τον Εβρο

Ο Κώστας Καβανόζης, «υπηρέτης» της λογοτεχνίας των τεκμηρίων, γράφει με ντοκουμέντα και τεκμήρια την ιστορία του δάσκαλου Βαγγέλη Βολοβότση και της συζύγου του, επίσης δασκάλας, Ευανθούλας.

ΤΗΣ ΕΛΕΝΑΣ ΧΟΥΖΟΥΡΗ*

ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ηδη, τέταρτο κατά σειρά, μυθιστόρημά του («Το χαρτόκουτο», Πατάκης 2015), ο Θρακιώτης συγγραφέας Κώστας Καβανόζης (Κομοτηνή, 1967) στράφηκε προς τη λεγόμενη λογοτεχνία των τεκμηρίων, και ιδιαίτερα στο θεωρούμενο μυθιστόρημα κολάζ. Με το πέμπτο μυθιστόρημά του, «Τυχερό», ο Καβανόζης όχι μόνο συνεχίζει, αλλά και τελειοποιεί αυτήν την τεχνική, με αποτέλεσμα ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον, πολυφωνικό και πολυεπίπεδο μυθιστόρημα, το οποίο επάξια διεκδικεί τη θέση του στο ρεύμα της δικής μας λογοτεχνίας των τεκμηρίων, με πρώτο διδάξαντα τον Θανάση Βαλτινό και συνεχιστές τους Μισέλ Φάις, Αρν Μαραγκόπουλο, Θωμά Σκάσση κ.ά. Με μια διαφορά: ότι όλα τα τεκμήρια που παραθέτει/συνθέτει/διαπλέκει/διασταυρώνει ο Καβανόζης είναι πραγματικά. Συνήθως στο μυθιστόρημα κολάζ συνυπάρχουν επινοημένα και εξωλογοτεχνικά τεκμήρια. Στην περίπτωση του Καβανόζη μόνον τα δεύτερα, προφανώς υιοθετώντας τη ρήση του Βίτγκενσταϊν ότι «ο κόσμος είναι όλα όσα συμβαίνουν» και, κατ' επέκταση, ο κόσμος μέσα από τον λόγο και τη γραφή. Αλλωστε, ο ίδιος ο συγγραφέας είναι ξεκάθαρος με τη δήλωσή του: «Όλα τα πρόσωπα του μυθιστορήματος υπήρξαν, όλα τα λόγια ειπώθηκαν και όλα τα γεγονότα συνέβησαν».

Και ποια είναι τα λόγια και τα γεγονότα που συγκροτούν τον καμβά του μυθιστορήματος του Καβανόζη; Να ξεκινήσω από εκείνα που ανασυνθέτουν τον περιπετειώδη βίο του δάσκαλου Βαγγέλη Βολοβότση -θείου, κατά δήλωση, του συγγραφέα- και της επίσης δασκάλας, συζύγου του, Ευανθούλας. Βίος που έχει ως φόντο τη συλλογική μας Ιστορία του 20ού αιώνα στην περιοχή του Εβρου, η οποία τον καθορίζει και τον κανοναρχεί. Από την αναγκαστική προσφυγιά των Ελλήνων της Ανατολικής Θράκης το 1923 στην ελληνική ενδοχώρα και κυρίως στη Δυτική Θράκη (η οικογένεια Βολοβότση εγκαθίσταται στην απέναντι πλευρά του Εβρου, στο μεθωριακό Τύχιο, «Τυχερό» όπως προτιμούσαν να το ονομάζουν οι τυχεροί κατά ειρωνεία της τύχης, νεοφερμένοι κάτοικοί του), στις σπουδές του για

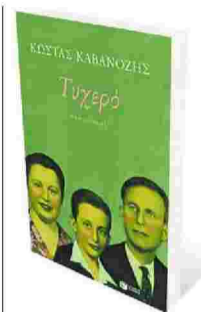
να γίνει δάσκαλος, στην ένταξή του στο ΚΚΕ, στη συμμετοχή του στην Εθνική Αντίσταση και αργότερα ως Καπετάν Λουκάς στον Δημοκρατικό Στρατό, στη Θράκη και στην Ανατολική Μακεδονία, στον τραυματισμό του, στο πέρασμα και στη δύσκολη αρχικά παραμονή του στη Γιουγκοσλαβία του Τίτο, λόγω της ρήξης με τον Στάλιν, σπν άφιξή του τελικά στην Ουγγαρία και στην εγκατάστασή του στο χωριό «Μπελογιάννης», έως το 1982, οπότε επαναπατριζείται, και τον θάνατό του την επόμενη δεκαετία. Παράλληλη είναι και η διαδρομή της Ευανθούλας.

Εξορίες, φυλακίσεις και τελικά επανένωση με τον σύζυγό της, στην Ουγγαρία, το 1959. Βαγγέλης και Ευανθούλα αποκτούν το 1940, έναν γιο, τον Γιώργο, του οποίου η ζωή επιβαρύνεται από τις συνέπειες των επιλογών των γονιών του και από το ζοφερό κλίμα της εποχής, και τελικά χάνεται εξαιτίας ενός δυσμενέστατου, απρόβλεπτου, ακραίου γυρίσματος της τύχης.

Καθώς βιάζεται να ταξιδέψει στην Ουγγαρία για να συναντήσει τον πατέρα του -έχει να τον δει έντεκα χρόνια-, μια ακύρωση της τελευταίας στιγμής του επιτρέπει να επιβιβαστεί στο αεροπλάνο με κατεύθυνση Αθήνα-Θεσσαλονίκη. Το αεροπλάνο δεν θα φτάσει ποτέ στον προορισμό του. Θα πέσει και θα συντριβεί στο Κακοσάλεσι στις 29 Οκτωβρίου 1959. Κανένας επιζών,

ανάμεσά τους και ο 18χρονος Γιώργος. Και εδώ ο Καβανόζης ανοίγει νέο κεφάλαιο, καθώς δίνει όλες τις πληροφορίες για το δυστύχημα, όπως παρατίθενται με διαφορετικό ύφος, γλώσσα και οπτική από τον Τύπο της εποχής, αλλά και για την ιστορία τόσο του αεροπλάνου όσο και της Ολυμπιακής Αεροπορίας. Εκείνο, όμως, που πρώτιστα τον ενδιαφέρει είναι να καταδείξει τι τραγικά παιχνίδια έπαιξε η τύχη σε αυτούς τους ανθρώπους, παρότι κατάγονταν από το Τυχερό! Και, γενικότερα, πόσο ανεξέλεγκτος είναι τις περισσότερες φορές ο παράγοντας «τύχη» για πολλούς ανθρώπους. Για άλλους είναι ευνοϊκός, όπως στην περίπτωση του ποδοσφαιριστή του Απόλλωνα Καλαμαριάς, Σάββα Σφαιρόπουλου, που την τελευταία στιγμή ακύρωσε το ταξίδι του με το μοιραίο αεροπλάνο, και σε άλλους δυσμενέστατος, όπως στην περίπτωση του Γιώργου, που πήρε τη θέση του.

Ο Καβανόζης με τις επιλογές των ντοκουμέντων που χρησιμοποιεί (ηχογραφημένες μαρτυρίες και συνεντεύξεις, αποσπάσματα βιβλίων σχετικά με τον Εμ-

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΒΑΝΟΖΗΣ
«ΤΥΧΕΡΟ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Πατάκη

φύλιο στον Εβρο αλλά και γενικότερα για την περιοχή, περιγραφές, κατ' αντιπαράθεση, εμφυλιακών συρράξεων και από τον Τύπο των κομμουνιστών και από τις σελίδες του Γενικού Επιτελείου Στρατού, από Αρχεία του ΚΚΕ, επιστολές, παράθεση χαρακτηριστικών ρεπορτάζ για το αεροπορικό δυστύχημα, το καθένα με διαφορετικό ύφος, γλώσσα, θερμοκρασία αλλά και εκδοχή, έτσι ώστε να δίνεται μια παραδειγματική εικόνα του Τύπου της εποχής, αναφορές και ειδήσεις που αναδεικνύουν το κλίμα της εποχής και συναινούν στο «παιχνίδι» του μυθιστορήματος με την τυχαίοτητα, όπως τα σχετικά με το Λαχείο των Συντακτών ή τα Ωροσκόπια) και με τον εντυπωσιακά αριστοτεχνικό τρόπο που τις διαπλέκει/συναρθώνει, καταφέρνει να δημιουργήσει αφενός ένα ιδιαίτερα απολαυστικό μυθιστόρημα για τον αναγνώστη και αφετέρου να αναδείξει τις πολλαπλές εκδοχές και αντιφάσεις της ατομικής ζωής, της ενταγμένης μέσα στη δίνη της πολυπλοκότητας της συλλογικής Ιστορίας, αλλά και της -όχι και λίγες φορές- απρόβλεπτης και ανεξέλεγκτης τυχαίοτητας.

Το Τυχερό στην περίπτωση των ηρώων του συγγραφέα αποδειχνεται μάλλον άτυχο! ●

* Η Ελενα Χουζούρη είναι συγγραφέας και κριτικός λογοτεχνίας.

«Όλα τα πρόσωπα του μυθιστορήματος υπήρξαν, όλα τα λόγια ειπώθηκαν και όλα τα γεγονότα συνέβησαν».

